

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 3015
Tarih : 10.07.2019

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
KÜTÜPHANE VE ARŞİV
HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI
Tarih: 10.07.2019
Sayı: -120.10-E.00000502126

E.00000502126

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Mevsimlik tarım işçiliği sorununun çözümü; mevsimlik işçilere ve ailelerine insana yakışır şartlar sağlanması, çocuk işçiliğin önlenmesi, çalışma ve yaşam koşullarının düzeltilmesi göçmen, mülteci yerli tüm çalışanların ayrımcılığa uğramadan sağlık, eğitim, barınma, ulaşım, iş güvenliği ve sosyal haklardan başlayarak yakıcı sorunların çözülmesi, çocuklarının eğitime erişiminin sağlanması gibi kapsamlı sorunların çözülmesi amacıyla Anayasanın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ

İzmir Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

Anayasanın 2. Maddesi, Anayasa Mahkemesinin tanımına bakılarak sosyal hukuk devletinin sahip olması gereken nitelikler yine Anayasanın üçüncü bölümünde Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler başlığı altında “Eğitim ve Öğrenim Hakkı, Toprak Mülkiyeti; Çalışma ve Sözleşme Hürriyeti, Çalışma Hakkı ve Ödevi, Sendika Kurma Hakkı, Ücrette Adaletin Sağlanması, Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması, Sosyal Güvenlik Hakkı” başlıklarıyla sosyal devletin sahip olması gereken nitelikler olarak yer almaktadır. Sosyal Hukuk devletinin tüm vatandaşlarına tanınması gereken bu haklar mevsimlik tarım işçilerini de kapsamı gerekirken, tarım çalışanlarının büyük çoğunluğu gibi, mevsimlik tarım işçileri de Anayasada yer alan haklardan mahrum bir şekilde çalışmakta ve yaşamaktadırlar. Ayrıca mevsimlik tarım işçilerinin çalışma koşullarını düzenleyen yasaların (4857 sayılı yasa) kapsamı dışında tutulması anayasaya aykırı bir durumdur.

Türkiye’nin en yoksul kesimini mevsimlik tarım işçilerinin oluşturması sömürü boyutunu bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir. Her on mevsimlik tarım işçisinden biri nüfusa kayıtlı olmadığı yönde istatistikler mevcuttur. Mevsimlik tarım işçisi olarak çalışan kadınların yarısı erken yaşta anne oluyor ve mevsimlik tarım işçisi olarak sürekli seyahat eden ailelerde kız çocuklarının dörtte biri okulla hiç tanışmıyor.

Mevsimlik tarım işçileri geçici sürelerle farklı işlerde çalışmaları, denetimsizlik ve iş kanunu kapsamı dışına bırakılma gibi nedenlerle tarım emekçileri arasında güvencesiz, kayıtsız çalışmak, ucuz iş gücü olmak yaygın bir durum olarak göze batmaktadır.

Başbakanlık Genelgesi doğrultusunda her ilde valilik bünyesinde “Mevsimlik Tarım İşçilerini İzleme Kurulu” kurulmuş ancak bu kurulun ne iş gördüğü sorusu mevsimlik tarım işçileri açısından muammadır. Sorunlarının büyüyerek devam etmesi nedeniyle hükümetin süslü sözlerle açıkladıkları eylem planlarının sorgulanması elzem olmuştur. Kürt işçiler emek göçlerinde gittikleri yerlerde ayrımcı ve ırkçı muameleler ile karşılaşmaya devam ediyor. 20 milyona yakın yurttaşın anadili olan Kürtçe konuştukları için işçiler dışlanmakta, ırkçı linç

girişimlerinin hedefi olabilmektedirler. Şanlıurfa'ya bağlı Suruç ilçesinde kontrol no mevsimlik işçileri taşıyan ve içinde çocuklarla birlikte 19 kişinin bulunduğu aracın kontrol noktasında durmuş olmasına ve tarım işçisi olduklarını söylemelerine rağmen özel hareket polisleri tarafından tarandığı, minibüsün şoförü tarafından çağrılan sağlık ekiplerinin müdahalesinin polis tarafından engellendiği ve bir süre yaralılara müdahale ettirilmediği, şoförün daha sonra darp edildiği yaşanan en yakın örnekler olarak basına da yansımıştır. Başta Suriyeliler olmak üzere göçmenlere, mültecilere karşı nefret söylemi körüklenmesi nedeniyle tarım sektöründe ırkçılığın ve ayrımcılığın daha da büyümesine zemin hazırlamakta ve ciddi riskler barındırmaktadır.

Mevsimlik tarım işçilerinin mevcut yasalardan kaynaklı sendikalaşmaları da fiilen engellenmiş durumdadır. Bu örgütsüzlük durumu tarım işçilerinin iş cinayetleri ve insana yakışır ücret başta olmak üzere çalışma ve yaşam koşulları hakkında söz ve karar hakkına sahip olamamalarını sağlıyor. Kölelik ilişkilerine, "elçi, çavuş, dayıbaşı" olarak adlandırılan aracılara, komisyonculara, patronların insafına bağımlı bırakılmalarına neden olmaktadır. Asgari ücret, azami 45 saat çalışma süresi, eşit işe eşit ücret gibi temel ilkelerin hiç biri gözetilmemektedir. Sabah 07.00 akşam 19.00 çalışma saati esas alınmaktadır. Bunun karşılığında ise ücretler geciktirilmekte, eksik ödenmekte ya da hiç ödenmemektedir. Sektörde çocuk işçiliğine göz yumulmaktadır.

Bu bağlamda; Türkiye'de mevsimlik tarım işçilerinin başlıca sorunları, çalışma koşulları, ücret, konut ve beslenme olanaklarının yetersizliği, ulaşım, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik, çevre, çocuk işçiliği, eğitime erişim ve sağlığa erişim sorunları gibi birçok farklı sorunlarının sosyal devlet anlayışı ile araştırılması ve sorunların çözülmesi amacıyla Anayasanın 98'inci; İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

GEREKÇE

Türkiye’de 27 milyonu aşan toplam istihdam içindeki 5 milyona yakın tarım sektöründe çalışanlar ikinci sırada yer almaktadır. Tarım sektörünün en önemli işgücü olan mevsimlik tarım işçileri ve ailelerinin, yönetsel/mevzuata ve uygulamaya bağlı sorunları, ulaşım, barınma, ayrımcılık, cinsiyetçilik, iş sağlığı ve güvenliği, eğitim, sosyal güvenlik, insana yakışır ücret ve çalışma ilişkileri, aracı ilişkileri vb. konularında çok ağır sorunları vardır.

Kadınlar ve çocuklar sadece kötü çalışma koşullarına değil geçici barınma yerlerinde de son derece kötü yaşam şartlarına mahkûm olmaktadır. 21. yüzyılda ülkemizde mevsimlik işçilik adeta kamyon kasalarında, römorg tepelerinde, güvenli olmayan araçlarla balık istifi şeklinde işe taşınmakla, kazalara maruz kalıp asfaltlara saçılmakla özdeşleşmektedir. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi (İSİG) raporlarına göre mevsimlik tarım işçileri en çok iş cinayetlerine maruz kalan işçiler olmakta, işe bağlı hastalıklar, meslek hastalıkları nedeniyle de yaşamlarını yitirmektedirler. ILO verilerine göre dünyada da en çok meslek hastalığı ve işe bağlı hastalıklar sonucu ölümler tarım sektöründe olmaktadır. Ancak bugüne kadar Türkiye’de tarım işçilerinde meslek hastalıkları teşhisi konulan işçi sayısının olmayışı devlet kurumları eliyle meslek hastalıklarının üstünün örtüldüğünün de göstergesi olmaktadır. Mevsimlik tarım işçisi olarak çalışan yurttaşlarımızın çocukları eğitim öğretim yılı sona ermeden başlayan ve okullar açıldıktan sonra bir ay daha süren mevsimlik tarım işçiliği sezonu nedeniyle eğitimine ara vermek ya da bırakmak zorunda kalmaktadırlar. 24 Mart 2010 tarihli “Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi” Genelgesi ve 19 Nisan 2017 tarihli Mevsimlik Tarım İşçileri ile ilgili çıkarılan Başbakanlık Genelgesi sonrası mevsimlik tarım işçilerinin çalışma ve yaşama koşullarında sorunlarının her geçen gün daha da ağırlaştırılmasının nedenleri sorgulanmaya muhtaçtır

E.00000502126

Anayasanın 2. Maddesi, Anayasa Mahkemesinin tanımına bakılarak sosyal hukuk d sahip olması gereken nitelikler yine Anayasanın üçüncü bölümünde Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler başlığı altında “ Eğitim ve Öğrenim Hakkı, Toprak Mülkiyeti; Çalışma ve Sözleşme Hürriyeti, Çalışma Hakkı ve Ödevi, Sendika Kurma Hakkı, Ücrette Adaletin Sağlanması, Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması, Sosyal Güvenlik Hakkı” başlıklarıyla sosyal devletin sahip olması gereken nitelikler olarak yer almaktadır. Sosyal Hukuk devletinin tüm vatandaşlarına tanınması gereken bu haklar mevsimlik tarım işçilerini de kapsamı gerekirken, tarım çalışanlarının büyük çoğunluğu gibi, mevsimlik tarım işçileri de Anayasada yer alan haklardan mahrum bir şekilde çalışmakta ve yaşamaktadırlar. Ayrıca mevsimlik tarım işçilerinin çalışma koşullarını düzenleyen yasaların (4857 sayılı yasa) kapsamı dışında tutulması anayasaya aykırı bir durumdur.

Türkiye’nin en yoksul kesimini mevsimlik tarım işçilerinin oluşturması sömürü boyutunu bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir. Her on mevsimlik tarım işçisinden birinin nüfusa kayıtlı olmadığı yönde istatistikler mevcuttur. Mevsimlik tarım işçisi olarak çalışan kadınların yarısı erken yaşta anne oluyor ve mevsimlik tarım işçisi olarak sürekli seyahat eden ailelerde kız çocuklarının dörtte biri okulla hiç tanışmıyor.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi’nin iş cinayetleri raporuna göre tarım sektöründe her yıl onlarca işçi hayatını kaybediyor ve bu işçilerin önemli bir kısmını da kadın işçiler oluşturmaktadır. Mevsimlik tarım işçileri en çok göç yollarında servis kazalarında yaşamını yitirmektedirler. Hiçbir trafik denetleme mekanizması bulunmaması ve sonucunda işçilerin güvenli servis araçlarında değil de kamyon ve römork kasalarında taşınması bu kazaların yaşanmasında en büyük etkidir. Her geçen gün daha çok cehennemleşen çalışma hayatı ve buna göz yuman siyasi iktidarlar yüzünden en acı çığlık yoksul mevsimlik işçilerden yükseliyor.

Kaç mevsimlik tarım işçisi olduğu, bu işçilerin kaçının sigortalı olarak çalıştığı ve son on yılda kaç tarım işçisinin çalışırken veya çalışmaya giderken iş cinayetinde, yollarda yaşamını yitirdiği, kaçının meslek hastalığına yakalandığı konusunda sağlıklı veriler sunulmamaktadır. Birçok tarım işçisi ailesiyle birlikte yılın önemli bir bölümünü evinden uzakta çadırlarda geçirmek için yollara çıkıyor. Bu yolculuğa on binlerce çocuk da katılıyor. TÜİK’in 2012 Çocuk İşgücü Anketi’ne göre 15 milyon 247 bin çocuktan, yüzde 44,7’si tarımda çalışıyor. Aynı ankete göre çalışan çocukların yüzde 49,8’i bir okula devam ederken, yüzde 50,2’si ise okula devam edemiyor.

Mevsimlik tarım işçileri geçici sürelerle farklı işlerde çalışmaları, denetimsizlik ve i kapsamı dışına bırakılma gibi nedenlerle tarım emekçileri arasında güvencesiz, kayıtsız çalışmak, ucuz iş gücü olmak yaygın bir durum olarak göze batmaktadır.

Başbakanlık Genelgesi doğrultusunda her ilde valilik bünyesinde “Mevsimlik Tarım İşçilerini İzleme Kurulu” kurulmuş ancak bu kurulun ne iş gördüğü sorusu mevsimlik tarım işçileri açısından muammadır. Sorunlarının büyüyerek devam etmesi nedeniyle hükümetin süslü sözlerle açıkladıkları eylem planlarının sorgulanması elzem olmuştur. Kürt işçiler emek göçlerinde gittikleri yerlerde ayrımcı ve ırkçı muameleler ile karşılaşmaya devam ediyor. 20 milyona yakın yurttaşın anadili olan Kürtçe konuştukları için işçiler dışlanmakta, ırkçı linç girişimlerinin hedefi olabilmektedirler. Samsun’da mevsimlik tarım işçilerinin kaldığı çadırlara ateş açılması sonucu fındık işçisi Perihan Akın hayatını kaybettiğini unutmadık. Ankara Beypazarı’nda bir grubun, bölgedeki mevsimlik işçilerin ev ve araçları ateşe vermesi hafızalarımızdadır. Şanlıurfa’ya bağlı Suruç ilçesinde kontrol noktasında mevsimlik işçileri taşıyan ve içinde çocuklarla birlikte 19 kişinin bulunduğu aracın kontrol noktasında durmuş olmasına ve tarım işçisi olduklarını söylemelerine rağmen özel harekat polisleri tarafından tarandığı, minibüsün şoförü tarafından çağrılan sağlık ekiplerinin müdahalesinin polis tarafından engellendiği ve bir süre yaralıları müdahale ettirilmediği, şoförün daha sonra darp edildiği yaşanan en yakın örnekler olarak basına da yansımıştır. Başta Suriyeliler olmak üzere göçmenlere, mültecilere karşı nefret söylemi körüklenmesi nedeniyle tarım sektöründe ırkçılığın ve ayrımcılığın daha da büyümesine zemin hazırlamakta ve ciddi riskler barındırmaktadır.

Öte taraftan; mevsimlik işçilerin doğduğu, büyüdüğü topraklarda insanca yaşama ve çalışma koşullara sahip olmasını sağlayacak politika üretme yaklaşımı son derece kıymetli bir tercih olması gerekirken gezici tarım işçiliğini temelden sorgulayan, yurttaşların memleketlerinde üretmelerini ve yaşamalarını sağlayacak koşulları neden yaratamadığımızı irdelemek de köklü çözümler ortaya çıkarmak açısından üzerinde durulması gereken bir durumdur.

24 Mart 2010 tarihli “Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi” Genelgesi ve 19 Nisan 2017 tarihli Mevsimlik Tarım işçileri ile ilgili çıkarılan Başbakanlık Genelgesi sonrası mevsimlik tarım işçilerinin çalışma ve yaşama koşullarında neden iyileşme yerine daha da kötüye gittiği açıklanmaya muhtaçtır.

Mevsimlik tarım işçilerinin mevcut yasalardan kaynaklı sendikalaşmaları da fiilen engellenmiş durumdadır. Bu örgütsüzlük durumu tarım işçilerinin iş cinayetleri ve insana yakışır ücret başta olmak üzere çalışma ve yaşam koşulları hakkında söz ve karar hakkına sahip olamamalarını sağlıyor. Kölelik ilişkilerine, “elçi, çavuş, dayıbaşı” olarak adlandırılan

E.00000502126

aracılara, komisyonculara, patronların insafına bağımlı bırakılmalarına neden olı
Asgari ücret, azami 45 saat çalışma süresi, eşit ise eşit ücret gibi temel ilkelerin hiç biri
gözetilmemektedir. Sabah 07.00 akşam 19.00 çalışma saati esas alınmaktadır. Bunun
karşılığında ise ücretler geciktirilmekte, eksik ödenmekte ya da hiç ödenmemektedir.
Sektörde çocuk işçiliğine göz yumulmaktadır. Mevsimlik tarım işçilerinde çalışma
koşullarından, barınma ve yaşam koşullarından kaynaklanan hastalıklar bulunmaktadır. İşle
ilgili olarak kas ve iskelet sistemi hastalıkları, cilt hastalıkları ve sıcakta yorucu çalışma
koşullarına bağlı olarak kalp, akciğer ve damar hastalıkları ön plana çıkmaktadır. Çadır
kamplardaki olumsuz barınma ve yaşam koşulları (yeterli ve temiz su yokluğu, tuvalet/banyo
eksikliği, elektrik bulunmaması, sinek/sivrisinek vb. vektör sorunları, atıkların toplanmaması,
çadırların ve zeminlerin uygunsuzluğu, yetersiz beslenme vb.) yüzünden meydana gelen
ishalli hastalıklar ile mide rahatsızlıkları, tarım ilaçlarından kaynaklanan zehirlenme, yanık,
kansızlık, kanserler ile sinir sistemi hastalıkları yaygın olarak görülmektedir. En son yaşanan
zehirlenme vakası ise Sivas'ın Ulaş ilçesinde gerçekleşmiş, tarlada çalışan 17 işçi, tarım ilacı
zehirlenmesi şüphesiyle hastaneye kaldırılmış, işçilerin bir kısmı yoğun bakıma alınmıştır.
Tarım işçisi ailelerin kapsamlı ve ulaşılabilir sağlık hizmetine fazlasıyla ihtiyaçları
bulunurken, kentsel alanların dışında tarlalarda, çadırlarda yaşamak zorunda kalmaları, sık
sık yer değiştirmeleri, sağlık güvencelerinin olmayışı, dil farklılığına bağlı iletişim sorunları
nedeniyle sağlık hizmetine erişimleri zor olmaktadır. Tarım işçisi kadınlar doğum öncesi ve
doğum sonrası bakım alamamakta, istemsiz düşükler, ölü doğumlar, aşırı doğurganlık,
adölesan gebelikler ve gebelikle ilişkili sağlık sorunları açısından önemli risk grubunda yer
almaktadırlar.

Bu bağlamda; Türkiye'de mevsimlik tarım işçilerinin başlıca sorunları, çalışma koşulları,
ücret, konut ve beslenme olanaklarının yetersizliği, ulaşım, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal
güvenlik, çevre, çocuk işçiliği, eğitime erişim ve sağlığa erişim sorunları gibi birçok farklı
sorunlarının sosyal devlet anlayışı ile araştırılması ve sorunların çözülmesi amacıyla
Anayasanın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması
açılması için gereğini arz ederiz.

E.00000502126

1	MENSUR IŞIK	MUŞ	
2	GÜLISTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	
3	ŞEVİN ÇOŞKUN	MUŞ	
4	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	SIİRT	
5	SIDIK TAŞ	SIİRT	
6	NİMETULLAH ERDOĞMUŞ	ŞANLIURFA	
7	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	
8	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
9	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	
10	NURAN İMİR	ŞIRNAK	
11	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	
12	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	
13	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	
14	MUAZZEZ ORHAN	VAN	
15	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	
16	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	
17	SAİT DEDE	HAKKARİ	
18	HABİP EKSİK	IĞDIR	
19			
20	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	